

Bruselj, 24. september 2018
(OR. en)

Medinstitucionalni zadevi:
2018/0224(COD)
2018/0225(COD)

12066/2/18
REV 2

RECH 370
COMPET 594
IND 236
MI 625
EDUC 317
TELECOM 277
ENER 297
ENV 583
REGIO 70
AGRI 415
TRANS 367
SAN 264
CADREFIN 193
CODEC 1445

DOPIS

Pošiljatelj:	predsedstvo
Prejemnik:	Odbor stalnih predstavnikov/Svet
Št. dok. Kom.:	9865/18 + ADD 1

Zadeva: *Priprava zasedanja Sveta za konkurenčnost 27. in 28. septembra 2018*
Sveženj Obzorje Evropa: Okvirni program za raziskave in inovacije za obdobje 2021–2027

a) Predlog UREDBE EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA o vzpostavitvi okvirnega programa za raziskave in inovacije Obzorje Evropa ter o določitvi pravil za sodelovanje in razširjanje njegovih rezultatov

b) Predlog SKLEPA EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA o vzpostavitvi posebnega programa za izvajanje okvirnega programa za raziskave in inovacije Obzorje Evropa

– poročilo o napredku

I. UVOD

1. Komisija je 7. junija 2018 Svetu predložila sveženj „Obzorje Evropa“¹.
2. Uredba o vzpostavitvi okvirnega programa Obzorje Evropa v primerjavi s sedanjim okvirnim programom (Obzorje 2020) združuje dva pravna akta (okvirni program in pravila za sodelovanje in razširjanje rezultatov) v enoten pravni akt. Program bo temeljil na strukturi treh stebrov: prvi steber „Odprta znanost“ bo z okvirnim programom Obzorje 2020 zagotovil trdno kontinuiteto pri podpiranju odličnosti v znanosti ter mobilnosti raziskovalcev in raziskovalne infrastrukture. To bo v veliki meri vključevalo pristop od spodaj navzgor. Drugi steber „Svetovni izzivi in konkurenčnost industrije“ bo nadaljeval delo na področju družbenih izzivov in industrijskih tehnologij v pristopu, usmerjenem bolj „od zgoraj navzdol“, ki bo obravnaval izzive in možnosti politik in konkurenčnosti na ravni Unije in svetovni ravni. Poleg rednih razpisov za zbiranje predlogov bo uvedeno omejeno število zelo prepoznavnih nalog. Tretji steber „Odprte inovacije“ pa se bo z ustanovitvijo Evropskega sveta za inovacije osredotočil predvsem na širjenje prodornih inovacij in inovacij, ki ustvarjajo trg. Ukrepi v tem stebru bodo podpirali tudi širjenje evropskih inovacijskih ekosistemov in še naprej omogočali podporo Unije Evropskemu inštitutu za inovacije in tehnologijo (EIT).
3. To poročilo o napredku zajema:
 - a) **uredbo** o programu Obzorje Evropa (vključno s pravili za sodelovanje in razširjanje rezultatov), ki zajema vse osrednje elemente programa, od njegove strukture in ciljev do predlaganega proračuna in mehanizmov financiranja, evropskih partnerstev, nalog, odprtega dostopa ter potencialnih pridruženj držav programu Obzorje Evropa, ter

1 9865/18 + ADD 1–6, 9870/18 + ADD 1–6 + ADD 6 COR 1, 9868/18 + ADD 1–2, 9871/18 + ADD 1–6

- b) **specifični program**, v katerem je opredeljena in razdelana obrazložitev predvidenih dejavnosti, povezanih področij ukrepanja in splošnih smernic za ukrepanje, ki so posebej določene za posamezne prednostne naloge predloga okvirnega programa. Pri tem je poudarek tudi na izvajanju in izvajalskih strukturah (ERC, EIC, EIT), ki so oblikovane z namenom doseganja zastavljenih ciljev in izvajanje predvidenih ukrepov.

II. TRENTNO STANJE

Delovna skupina za raziskave v okviru Sveta (RECH WP) je v času bolgarskega (na treh sejah) in avstrijskega predsedovanja (na 11 sejah do 13. septembra 2018) začela obravnavati predloge Komisije, ki temeljijo na tematskih svežnjih.

Na junijskih in julijskih sejah je bil poudarek predvsem na predstavitvi Evropske komisije v zvezi z različnimi elementi programa Obzorje Evropa (tudi njegova ocena učinka) ter s tem povezanih pripombah in vprašanjih držav članic, na septembrskih sejah pa so udeleženci razpravljali o specifičnih vprašanjih (pravni podlagi, strateškem načrtovanju, sinergijah z Evropskim skladom za regionalni razvoj, pravilih za sodelovanje).

Ministrice in ministri za raziskave so se 17. julija 2018 sestali na neformalni seji na Dunaju, da bi prvič izmenjali mnenja glede predloga za program Obzorje Evropa.

Države članice so imele tudi priložnost, da predložijo pisne povratne informacije glede tematskih svežnjev predloga za program Obzorje Evropa, ki so bili obravnavani julija na tehnični ravni. Predsedstvo bo na podlagi prispevkov držav članic pripravilo prvo besedilo predsedstva, ki bo nato nadalje preučeno in bo tema pogajanj v prihodnjih tednih.

Čeprav je večina delegacij v splošnem pozdravila navedene predloge Komisije, so med razpravami in v pisnih pripombah opozorile na številna vprašanja. Glavna vprašanja in zadevne pojasnitve so opisani v nadaljnjem besedilu.

1. SPLOŠNO

- Pravne podlage: „Obzorje Evropa“ temelji na naslovih PDEU „Industrija“ in „Raziskave, tehnološki razvoj in vesolje“ (členi 173, 182, 183 in 188). Komisija je na podlagi svoje močne podpore inovacijam predlagala, da bi posebni program za izvajanje programa Obzorje Evropa temeljil na naslovih PDEU „Industrija“ in „Raziskave, tehnološki razvoj in vesolje“ (člena 173 in 182). Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo (EIT) je bil ustanovljen na podlagi naslova „Industrija“ in se bo še naprej financiral s finančnim prispevkom iz programa Obzorje Evropa. Predlog za program Euratoma za raziskave in usposabljanje temelji na členu 7 Pogodbe Euratom. Ker je to odklon od pravnih podlag, predlaganih za program Obzorje 2020, je več držav članic junija 2018, med razpravo v Delovni skupini za raziskave, pravno službo Sveta zaprosilo za mnenje o pravnih podlagah, ki jih je predlagala Komisija za predlog sklepa PP (člena 173(3) in 182(2) PDEU), predvsem o uporabi člena 173(3) PDEU kot ene od obeh pravnih podlag za predlog.

Po mnenju pravne službe Sveta sta pravni podlagi, ki ju je Evropska komisija predlagala za uredbo o okvirnem programu, ustrezni, sklep o posebnem programu pa bi moral temeljiti le na členu 182(4). Glede na to bi moral biti sklep o posebnem programu sprejet po posebnem zakonodajnem postopku (sprejetje po posvetovanju z EP in EESO).

Evropska komisija je 11. septembra 2018 predložila delovni dokument, v katerem je potrdila svojo izbiro dvojne pravne podlage za predlog sklepa o posebnem programu. Obrazložila je razloge za to odločitev in se odzvala na argumente pravne službe Sveta. Delovna skupina za raziskave je o mnenju pravne službe Sveta in možnih nadaljnjih ukrepih² razpravljala na sejah 3. in 13. septembra 2018, na katerih je jasna večina držav članic izrazila željo, da se upošteva mnenje pravne službe.

2 Na podlagi WK 9744/2018 INIT: Dopis predsedstva z dne 27. avgusta 2018 – možni nadaljnji ukrepi na podlagi mnenja pravne službe Sveta o pravnih podlagah programa Obzorje Evropa

- Strateško načrtovanje: Da bi integrirano izvajali cilje programa Obzorje Evropa in omogočili določeno stopnjo prilagodljivosti pri tem izvajanju, je v predlogu za program Obzorje Evropa predviden postopek strateškega načrtovanja, katerega namen je opredeliti skupne cilje in skupna področja dejavnosti, na primer področja za partnerstvo in naloge. Države članice so izrazile pomisleke glede zrelosti koncepta strateškega načrtovanja, zlasti glede formalne vloge držav članic v postopku in zajetih elementov. To vprašanje je bilo na dnevnem redu neformalnega srečanja ministrice in ministrov (raziskave) 17. julija 2018 na Dunaju. Za več podrobnosti o tej temi glej ST 12071/18, informativno gradivo o strateškem načrtovanju.
- Naslovi stebrov: Več delegacij je zaprosilo za preimenovanje naslovov stebrov, zlasti prvega stebra „Odprta znanost“ in tretjega stebra „Odprte inovacije“. Razlog za to je, da bi bilo tovrstni imeni zlahka mogoče zamenjati za druge koncepte odprte znanosti (dostopnost znanstvenih raziskav in podatkov ter možnost razširjanja, takoj ko so na voljo, z uporabo digitalne in kolaborativne tehnologije), pa tudi odprtih inovacij (dostopnost procesa inovacij ljudem z izkušnjami z drugih področij, poleg akademskega in znanstvenega). Te koncepte uporablja tudi Evropska komisija v kontekstu raziskav in inovacij, prav tako pa so osrednji elementi programa Obzorje Evropa.
- Vloga MSP: Z vzpostavitvijo Evropskega sveta za inovacije je namen predloga o programu Obzorje Evropa vključiti več dejavnosti iz programa Obzorje 2020 v Evropski svet za inovacije. Komisija želi v okviru Evropskega sveta za inovacije osredotočiti dejavnosti na prelomne in prodorne inovacije. Delegacije so najprej izrazile pomisleke zaradi dejstva, da inkrementalne inovacije niso izrecno omenjene, saj za številna MSP predstavljajo pomemben način za inovacije in ustvarjanje novih trgov. Nato so izrazile pomisleke tudi glede tega, da v novem programu ni instrumenta za MSP, ki je v okviru programa Obzorje 2020 pomagal tisočim MSP po vsej Evropi.
- Vloga evropske industrije in ključnih omogočitvenih tehnologij: Revidirane ureditve za dejavnosti v okviru programa Obzorje Evropa ne predvidevajo specifičnih dejavnosti za podjetja na splošno, niti ne konkretno za ključne omogočitvene tehnologije. Države članice želijo, da bi imela podjetja in ključne omogočitvene tehnologije vidnejšo vlogo, glede na njihov bistven pomen za evropsko konkurenčnost.

- Skupne raziskave: Med delegacijami obstaja široko soglasje o tem, da čezmejni skupni projekti, ki se financirajo iz okvirnega programa, ustvarjajo pomembno dodano vrednost. Zato bi bilo treba te vrste skupnih projektov postaviti tudi v središče programa Obzorje Evropa.
- Sinergije: Predlog za program Obzorje Evropa daje velik pomen tako sinergijam med različnimi elementi programa Obzorje Evropa kot tudi sinergijam z drugimi programi večletnega finančnega okvira. Delegacije so se strinjale s pomenom sinergij, vendar so hkrati izrazile zaskrbljenost zaradi vse večje zapletenosti in njenega učinka na učinkovito usklajevanje ukrepov, izvajanje in raziskovalne skupnosti, ki želijo sodelovati v programih. Sinergije z Evropskim skladom za regionalni razvoj so za več držav članic nadvse pomembne, zato je predsedstvo 6. septembra 2018 organiziralo namenski tehnični seminar.

2. UREDBA

- Raziskave na področju obrambe: Komisija je v okviru programov večletnega finančnega okvira po letu 2020 predlagala vzpostavitev Evropskega obrambnega sklada, ki zajema naložbe v raziskave (poleg postavke za izgradnjo zmogljivosti). Ker bi morale biti v skladu s PDEU vse dejavnosti Unije s področja R&T zajete v okvirni program, so raziskave na področju obrambe vključene v program Obzorje Evropa (člen 5). Čeprav večina držav članic vztraja pri jasni delitvi med programoma in poudarja, da je pomembno in potrebno ohraniti civilni značaj programa Obzorje Evropa, je pravna služba Sveta v svojem mnenju Svetu svetovala, naj v uredbi o programu Obzorje Evropa okrepi sklicevanja v zvezi z obrambnim skladom, da bi vidneje povezal oba programa. Pravna služba Sveta je to obravnavala v svoji ustni predstavitvi na seji Delovne skupine za raziskave 3. septembra 2018.

- Naloge: Čeprav je večina delegacij pozdravila idejo o vzpostavitvi omejenega števila usmerjenih nalog, je bilo slišati več pomislekov glede postopka izbora teh nalog in zadevnega sodelovanja držav članic (prek postopka strateškega načrtovanja). Države članice so obravnavale tudi vprašanja v zvezi z dodelitvijo proračunskih sredstev iz celotnih finančnih sredstev, predlaganim portfeljnim pristopom ter novo izvajalsko strukturo z odbori za naloge in vodjami nalog ter v zvezi z njihovimi ustreznimi vlogami, pooblastili in obveznostmi, tudi v okviru komitologije.
- Partnerstva: Predlog za program Obzorje Evropa predvideva poenostavljen pristop do partnerstev, v katerih obstajajo tri kategorije partnerstev, in sicer *soprogramirana*, *sofinancirana* in *institucionalizirana partnerstva*. Države članice so večinoma pozdravile to poenostavitev in racionalizacijo področja partnerstev, saj naj bi bili skladni s sklepi Sveta, sprejetimi 1. decembra 2017. Do sedaj so se razprave osredotočile na vključevanje partnerstev kot vprašanja strateškega načrtovanja, odnos med nalogami in partnerstvi ter vključevanje rezultatov ad hoc delovne skupine ERAC v zvezi s partnerstvi v besedilu o programu Obzorje Evropa. Pri finančnih vprašanjih so imele države članice pomisleke glede i) nejasnih celotnih proračunskih sredstev partnerstev, ii) nejasne opredelitve centralnega upravljanja, saj so jasno nakazale, da ne želijo ustvariti skupne blagajne, iii) težav pri ocenjevanju prispevkov v naravi, zlasti s strani gospodarskih partnerjev, iv) izziva, ki ga predstavlja zagotavljanje dolgoročnih pravno zavezujočih finančnih obveznosti s strani držav članic na podlagi njihovih nacionalnih proračunskih ciklov, v) težav pri kumulativnem financiranju iz različnih programskih virov EU, vi) minimalne mejne vrednosti 50 % držav članic, ki sodelujejo pri institucionaliziranih partnerstvih.
- Proračun: Do sedaj še ni bilo podrobne razprave o proračunu, kar velja tudi za zgodnjo fazo pogajanj glede celotnega večletnega finančnega okvira. Vendar je več delegacij že zaprosilo za podrobnejši prerez proračuna zaradi uvedbe nalog in prihodnjega vključevanja partnerstev.

- Mednarodno sodelovanje/pridruževanje: Delegacije so zahtevale strateški pristop k mednarodnemu sodelovanju za celotni program Obzorje Evropa, vlogo držav članic pri odločanju, katere države se bodo lahko pridružile, in več poudarka na vzajemnosti. Poleg tega pa so same odprle vprašanja minimalnih meril za upravičenost in omejitev sodelovanja pri instrumentih, namenjenih enemu samemu upravičencu.
- Pravila za sodelovanje: Predlog Komisije o pravilih za udeležbo in razširjanje rezultatov kaže na veliko doslednost praks, vzpostavljenih v prejšnjih okvirnih programih, zlasti programu Obzorje 2020. Razprave v Delovni skupini za raziskave so se začele s splošno predstavitevijo 3. septembra 2018, prve pisne pripombe držav članic pa je mogoče pričakovati konec septembra 2018.

3. **POSEBNI PROGRAM**

- Prvi steber: Glede dejavnosti in ukrepov, predlaganih v okviru prvega stebra, obstaja široko soglasje, saj gre v veliki meri (razen prihodnjih in nastajajočih tehnologij) za nadaljevanje dejavnosti in ukrepov iz programa Obzorje 2020, ki so jim bila dodeljena občutno višja proračunska sredstva. Vendar bi si nekatere države želele višji proračunski delež za ukrepe Marie Skłodowska-Curie, prav tako pa so bili izraženi nekateri pomisleki glede relativnega znižanja proračuna za raziskovalno infrastrukturo. Poleg tega so nekatere države članice predlagale, da se uvedejo spodbude/nepovratna sredstva za raziskovalce, ki se iz tujine vrnejo v EU, in „faza pred Evropskim raziskovalnim svetom“ za financiranje mladih raziskovalcev.
- Drugi steber: Čeprav so države članice v splošnem pozdravile uvedbo naddisciplinarnih sklopov v drugem stebru, so menile, da sta dva od teh sklopov, tj. (b) „Vključujoča in varna družba“ ter (d) „Podnebje, energija in mobilnost“ preširoka. Razpravljale so tudi o vprašanju pomembnosti vključitve vseh ravni tehnološke pripravljenosti v dejavnosti drugega stebra.

- Tretji steber: Države članice so pozdravile ustanovitev Evropskega sveta za inovacije. Obenem so poudarile, da imajo še vedno več vprašanj glede upravljanja in izvajanja. Zaprošile so za opredelitve različnih vrst inovacij iz člena 2 sklepa. Poleg tega so pozvale k ustreznemu usklajevanju z dejavnostmi Evropskega sveta za inovacije.

Države članice so pozdravile zamisel, da bi bilo treba podporo za evropske inovacijske ekosisteme financirati v okviru tega stebra. Obenem so zaprosile za podrobnejšo pojasnitev specifičnih ukrepov in ciljnih skupin.

- Krepitev Evropskega raziskovalnega prostora: Delegacije so v zvezi z ukrepi za „izmenjavo odličnosti“ izrazile pomislek o ustreznosti predlaganega proračuna in dejavnosti na tem področju. Več delegacij je zahtevalo dodatne ukrepe „horizontalne“ narave, tj. ukrepe, povezane s postopki ocenjevanja, odpiranjem mrež novim partnerjem ali oblikovanjem posebnih dejavnosti, na primer v okviru Evropskega raziskovalnega sveta. Več delegacij je imelo pripombe tudi glede sestave, pravočasne uporabe in rednega posodabljanja ureditev v zvezi s predložitvijo predlogov v okviru tega dela programa Obzorje Evropa. Na koncu je potekala razprava tudi o plačah raziskovalcev.

Več delegacij je bilo v zvezi z delom „Reforma in krepitev sistema EU za raziskave in inovacije“ zaskrbljenih, ker v novem programu ni ločenega področja „Znanost in družba“, ki je bilo vključeno v program Obzorje 2020, in zmanjšanja proračuna za te vidike v primerjavi z navedenim programom. Delegacije so na splošno podprle izboljšane sinergije med Evropskim raziskovalnim prostorom in Evropskim visokošolskim prostorom, obenem pa poudarile, da bi bilo treba podrobneje opredeliti dejansko izvajanje pobude o evropskih univerzah in vlogo programa Obzorje Evropa v tem okviru.